

Gemeente Pijnacker-Nootdorp
**Toetsing verwachte
leerlingenaantallen
vmbo-school Nootdorp**

16 mei 2017



Gemeente Pijnacker-Nootdorp
**Toetsing verwachte
leerlingenaantallen
vmbo-school Nootdorp**

Gemeente Pijnacker-Nootdorp

16 mei 2017



INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	5
1 Inleiding	9
1.1 Aanleiding	9
1.2 Vraagstelling	9
1.3 Onderzoeksmethode	9
1.4 Kaderstelling	9
1.5 Leeswijzer	9
2 Visie	10
3 Voortgezet Onderwijs in Pijnacker-Nootdorp en de regio	16
3.1 Voortgezet Onderwijs in Pijnacker-Nootdorp	16
3.2 Vmbo in de regio	17
3.3 RPO	17
4 Trends en ontwikkelingen	19
4.1 Trends in leerlingenaantallen	19
4.2 Ontwikkelingen vmbo-onderwijs	24
5 Toetsing potentieel leerlingenaantal	25
5.1 Toets kwantitatief	25
5.2 Toets kwalitatief	28
6 Conclusies	29



SAMENVATTING

De Stichting Lucas Onderwijs wil graag een vmbo-school in Nootdorp realiseren. Dat wil zij doen door een tijdelijke nevenvestiging van het Montaigne Lyceum op te richten in de onderwijsrichting vmbo-BB/KB. De gemeente Pijnacker-Nootdorp wil een beoordeling van het potentieel aantal leerlingen van een vmbo-BB/KB in Nootdorp en heeft ons gevraagd hiervoor een toets uit te voeren.

Uitgangspunt

Uitgangspunt is dat een vmbo-school bij voorkeur 500 leerlingen zou moeten trekken. Dit aantal leerlingen is conform de intentieverklaring van 29 maart 2017 jl. die is voorgelegd aan de Gemeenteraad van Pijnacker-Nootdorp. Een leerlingenaantal van 500 leerlingen betekent ca. 25 klassen met 20 leerlingen per klas.

Beoogd concept nieuwe vmbo-school in Nootdorp

Van Beekveld & Terpstra heeft een visie ontwikkeld voor een nieuwe vmbo-school. In hun visie moet de nieuwe vmbo-school:

- Breed zijn en modern onderwijs aanbieden: Breed in het aanbod naar leerlingen en bedrijven in de omgeving, modern in lesmethodiek en voorzieningen.
- Maatwerk (exclusiviteit) bieden aan de leerlingen. De lesmethodiek van de huidige vmbo-scholen zal op termijn ontoereikend zijn voor de doelgroep, het imago van het vmbo zal niet verbeteren, waardoor de leerlingaantallen waarschijnlijk zijn niet gewaarborgd.

Door het bieden van een breed aanbod kan volgens Van Beekveld en Terpstra de doelgroep worden vergroot. Modern onderwijs en maatwerk maken de vmbo-school aantrekkelijk voor leerlingen.

Volgens Van Beekveld & Terpstra zijn thuisnabijheid, kwaliteit van het onderwijs, een link met het bedrijfsleven en veiligheid op school bepalende factoren voor de schoolkeuze. Daarbij vinden vmbo-leerlingen en hun ouders een kleine afstand tot de school belangrijker dan de kwaliteit van de school.

Trend

CBS, DUO en OC&W verwachten landelijk een sterkere daling van het aantal vmbo-leerlingen dan binnen de rest van het voortgezet onderwijs (periode 2017-2030). In de regio Haaglanden, waar Pijnacker-Nootdorp onderdeel van uit maakt, zal het aantal vmbo-leerlingen in deze periode stijgen.

Leerlingen kiezen steeds vaker voor vmbo-GL of vmbo-TL vanwege de aansluiting met hoger onderwijs (havo, vwo) en omdat vmbo-BB/KB een minder goed imago heeft.

Ontwikkelingen

- De ontwikkeling van het vmbo-onderwijs heeft ook de aandacht van het ministerie van OC&W. In een brief aan de Tweede Kamer van 20 februari 2017 geeft het ministerie aan dat zij het beroepsonderwijs wil versterken. Binding met de regio en aansluiting met het vervolgonderwijs en arbeidsmarkt zijn daarbij de speerpunten.
- Sinds enkele jaren is er naast de beroepsgerichte profielen een breed oriënterend profiel; dienstverlening en producten. In dit profiel krijgen leerlingen de mogelijkheid hun keuze voor een sector of werkveld uit te stellen van 12-13 jaar naar 16-17-jarige leeftijd. In dit profiel kan de leerling zich breed oriënteren op arbeid en beroepen. Zelfkennis en loopbaancompetenties staan centraal waardoor de leerling zelf meer sturing kan geven aan de toekomstige loopbaan. Het profiel dienstverlening en producten is dan ook niet aan één sector of werkveld gebonden.
- In september 2015 is in Berkel en Rodenrijs het vmbo Melanchthon Berkroden geopend. Op deze nieuwe school wordt uitsluitend vmbo (BB, KB en GL) aangeboden. Melanchthon Berkroden biedt leerlingen vanaf de brugklas

een programma met exclusiviteit. In dit traject leggen leerlingen zelf de nadruk op specifieke onderdelen. Iedere zes weken kunnen de leerlingen kiezen voor een nieuw plan. Zo oriënteren de leerlingen zich op hun talenten en beroepsmogelijkheden.

Toets kwantitatief

We ramen het potentiële aantal BB/KB-leerlingen voor de nieuwe vmbo-school in vier stappen.

1. De reeds aanwezige leerlingen van Stichting Lucas Onderwijs in de regio. Deze leerlingen zullen bij een verhuizing hun opleiding vervolgen op de nieuwe locatie. Bij het Montaigne Lyceum zijn dat 100 BB/KB-leerlingen bij het Stanislas Krakeelpolderweg gaat het om 85 leerlingen.¹
2. Leerlingen uit Pijnacker-Nootdorp. In Pijnacker-Nootdorp zijn 4.107 VO-leerlingen. Van deze 4.107 VO-leerlingen zijn 461 (11%) een vmbo BB/KB-leerling. Van deze 461 leerlingen volgen 52 leerlingen al een opleiding op het Stanislas Krakeelpolderweg of het Montaigne Lyceum.
3. Potentiële aanwas uit de regio. Vanuit de regio is er een potentiële aanwas van 17%. Dit komt overeen met 78 vmbo-leerlingen.

De 17% potentiële aanwas uit de regio is een inschatting op basis van de herkomst van leerlingen bij: het Stanislas College Pijnacker en het Melanchthon Berkroden, een school met een gelijk aanbod als de nieuwe vmbo-school.

4. Historische route. De nieuwe vmbo-school zal slechts een gedeelte van de 461 potentiële leerlingen uit Pijnacker-Nootdorp trekken. Een deel van de leerlingen zal naar VO-scholen buiten de gemeente blijven gaan. Dit omdat bijvoorbeeld ouders of broers en zussen ook al naar deze scholen gingen. We noemen dat de 'historische route'. Deze historische route zal slechts geleidelijk verdwijnen. We brengen daarom twee scenario's in beeld. In scenario I doen wij een aanname dat slechts 50% van de nieuwe vmbo BB/KB-leerlingen in Pijnacker-Nootdorp zal kiezen voor de nieuwe vmbo-school. Dezelfde aanname doen we voor de potentiële toestroom van leerlingen uit de regio. In scenario II doen wij een aanname dat 60% van de nieuwe vmbo BB/KB-leerlingen zal kiezen voor de nieuwe vmbo-school.

In beide scenario's gaan we er van uit, dat de 52 leerlingen van het Montaigne Lyceum en het Stanislas Krakeelpolderweg die wonen in Pijnacker-Nootdorp ook naar de nieuwe vmbo-school zullen gaan. Feitelijk is dus sprake van een hoger belangstellingspercentage dan 50% en 60%.

Scenario I

We schatten het potentiële leerlingenaantal voor de nieuwe vmbo-school in scenario I in op 429 leerlingen. Onderstaande figuur laat zien hoe we tot deze raming zijn gekomen.

Beschrijving	Potentieel aantal leerlingen	Toelichting
Vanuit Montaigne Lyceum	100	
Vanuit Stanislas Krakeelpolder	85	
Uit Pijnacker-Nootdorp x 50%	205	(= 461-52 x 50%)*
Uit regio	39	(= 78 x 50%)
Totaal	429	

*) De 52 leerlingen die worden afgetrokken, zijn de leerlingen op het Montaigne en het Stanislas Krakeelpolder die reeds uit Pijnacker-Nootdorp afkomstig zijn.

¹ Bron: Stichting Lucas Onderwijs

Scenario II

In scenario II schatten we het potentiële leerlingenaantal voor de nieuwe vmbo-school daarmee in op 477 leerlingen.

Potentieel aantal leerlingen

In potentie zijn er in scenario I 429 leerlingen voor de nieuwe locatie. Een belangstellingspercentage van 50% voor de nieuwe vmbo-school lijkt ons realistisch. Misschien dat op de lange termijn een belangstellingspercentage van 60% haalbaar is. In scenario II zijn er potentieel 477 leerlingen. Dat is minder dan het uitgangspunt van 500 leerlingen. Daarnaast zijn er drie factoren niet meegerekend:

- A. In de komende 10 jaar stijgt de basisgeneratie 12/13-jarigen in de gemeenten rondom Pijnacker-Nootdorp.
- B. Potentiële leerlingen uit het nieuwbouwgebied Rijswijk-Buiten en 't Haantje zijn nog niet meegerekend. Dit nieuwbouwgebied kan gezien de ligging ten opzichte van Nootdorp in potentie ook voor aanwas van nieuwe vmbo BB/KB-leerlingen zorgen.
- C. Potentiële leerlingen door de toekomstige bevolkingsgroei in de Metropoolregio Rotterdam Den Haag. Onderzoeksresultaat van Netwerk Zuidelijke Randstad leert dat tot 2030 de Metropoolregio Rotterdam Den Haag met ongeveer 230.000 woningen groeit. Dit kan in potentie ook voor aanwas van leerlingen zorgen.

Toets kwalitatief

Van Beekveld & Terpstra stelt voor om bij de nieuwe vmbo-school in Nootdorp een exclusief leerconcept in te voeren. Als wordt gekeken naar Melanchthon Berkroden in Berkel & Rodenrijs, dan lijkt de praktijk te bevestigen dat dit concept kansrijk is. Sinds 2015 stijgt het leerlingaantal vmbo BB/KB bij Melanchthon Berkroden en neemt het aantal leerlingen in deze doelgroep bij de omliggende scholen af. Opmerkelijk is dat de andere Melanchthon school in de regio ook stijgende leerlingaantallen heeft.

Conclusies

We verwachten dat een leerlingenaantal van 429 leerlingen voor de nieuwe vmbo-school in Nootdorp haalbaar is. De basisgeneratie in Pijnacker-Nootdorp daalt weliswaar, maar omdat de basisgeneratie in de omgeving wel stijgt zal de daling van het aantal leerlingen in Pijnacker-Nootdorp waarschijnlijk worden opgeheven.

We verwachten daarnaast dat in de toekomst meer leerlingen voor de school in Nootdorp kiezen en het effect van de historische route minder wordt. Daarnaast zou het helpen als Stichting Lucas Onderwijs met collega VO-schoolbesturen, met name met Melanchthon Berkroden, tot afspraken kan komen over leerlingenaantallen.

Tot slot denken we dat het een goede zet is om met een vernieuwend onderwijsconcept te beginnen. De praktijk lijkt er op te wijzen dat een exclusief onderwijsconcept lonend is.



1 INLEIDING

Dit hoofdstuk beschrijft de aanleiding, vraagstelling en onderzoeksmethode van dit rapport. Het wordt afgesloten met de kaderstelling en de leeswijzer.

1.1 Aanleiding

De Stichting Lucas Onderwijs wil graag een vmbo-school in Nootdorp realiseren. Dat wil het doen door een tijdelijke nevenvestiging van het Montaigne Lyceum op te richten voor de leerwegen vmbo-basisberoepsgericht (BB) en kaderberoepsgericht (KB). De gemeente Pijnacker-Nootdorp wil een beoordeling van de levensvatbaarheid van een vmbo BB/KB in Nootdorp en heeft gevraagd hiervoor een toets uit te voeren op een rapportage van BMC; "Haalbaarheidsonderzoek uitbreiding voortgezet onderwijs Pijnacker-Nootdorp" (2015).

1.2 Vraagstelling

Wat is het verwachte leerlingenaantal voor de nieuwe vmbo-school in Nootdorp.

Uitgangspunt is dat een vmbo-school bij voorkeur 500 leerlingen zou moeten trekken. Dit aantal van 500 is conform de intentieverklaring van 29 maart 2017 jl. die is voorgelegd aan de Gemeenteraad van Pijnacker-Nootdorp. Een leerlingenaantal van 500 leerlingen betekent ca. 25 klassen met 20 leerlingen per klas.

1.3 Onderzoeksmethode

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van gegevens van DUO, OCW, CBS, Pronexus, de Gemeente Pijnacker-Nootdorp en scholen.

1.4 Kaderstelling

Er is reeds vastgesteld dat de nieuwe vmbo-school het beste als een tijdelijke nevenvestiging van het Montaigne Lyceum kan worden gerealiseerd. De nieuwe locatie, met enkel vmbo BB/KB, komt in Nootdorp binnen een straal van 3 kilometer hemelsbreed vanaf de huidige locatie van het Montaigne Lyceum.

1.5 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 verwoordt de visie van Van Beekveld & Terpstra op het concept en het profiel van de nieuwe vmbo-school. Hoofdstuk 3 beschrijft het voortgezet onderwijs in Pijnacker-Nootdorp en de regio. Hoofdstuk 4 gaat in op de trends en ontwikkelingen die relevant zijn voor de nieuwe vmbo-school. Hoofdstuk 5 maakt een inschatting van het verwachte aantal leerlingen. De rapportage wordt afgesloten met hoofdstuk 6, de conclusie.

2 VISIE

Van Beekveld & Terpstra heeft een visie ontwikkeld voor de nieuwe BB/KB-school in Nootdorp. In dit hoofdstuk wordt deze visie beschreven.

Onderwijsvisie Van Beek & Terpstra

In de visie van Van Beekveld & Terpstra moet het onderwijs van de nieuwe school de volgende elementen bevatten: modern onderwijs, een breed aanbod, nieuw vmbo-onderwijs en een nieuwe onderwijsmethode.

Modern onderwijs

De vmbo-school omarmt de moderne technologie in het lesprogramma. Met het gebruik van smartboards, laptops en tablets als medium. Documentatie is online toegankelijk via internet. Alle lessen worden opgenomen en zijn na de les online beschikbaar.

Breed aanbod naar leerlingen, onderwijs op maat en een link met bedrijven in de regio

De vmbo-school is breed in het aanbod naar de leerlingen en bedrijven in de omgeving. De vmbo-school moet breed insteken op het aanbod van onderwijs om zo een maximaal aantal leerlingen te kunnen trekken.

De vmbo-school biedt onderwijs op maat (exclusiviteit) met aandacht voor de ontwikkeling van het talent van de leerlingen en een gericht opleidingskeuze wordt pas op latere leeftijd gemaakt. Samenwerking met het mbo bevordert de doorgaande leerweg, bijvoorbeeld door introductie van de vakmanschapsroute.

Een link met de bedrijven in de regio biedt zowel leerlingen als de bedrijven kansen. Leerlingen komen in aanraking met arbeid en de bedrijven kunnen aangeven welke vaardigheden hun personeel nodig heeft. Leerlingen kunnen deze vaardigheden al op school leren in plaats van op het werk. Dit zorgt voor een betere afstemming van het onderwijs op de arbeidsmarkt. Bovendien kunnen leerlingen na hun opleiding direct terecht bij een bedrijf.

Door deze insteek krijgt de school een unique selling point voor nieuwe leerlingen en kan in potentie iedere vmbo BB/KB-leerling uit Pijnacker-Nootdorp aantrekken.

Nieuw vmbo-onderwijs

Volgens Van Beekveld & Terpstra is een vernieuwing van het vmbo-onderwijssysteem en onderwijs op maat (exclusiviteit) noodzakelijk om in de toekomst de leerlingenaantallen voor het vmbo-BB/KB te waarborgen.

Exclusiviteit is het best te realiseren met het profiel Dienstverlening en Producten. In dit profiel ligt de focus op het ontwikkelen van de talenten van de leerling zelf. Leerlingen ontwikkelen hun eigen talent door lesonderdelen te kiezen waar zij goed in zijn. Leerlingen krijgen in dit profiel de mogelijkheid hun keuze voor een sector of werkveld uit te stellen en zich breed te oriënteren op arbeid en beroepen. Leerlingen kiezen hierdoor pas op 16/17-jarige leeftijd een sector of werkveld die het beste bij hun eigen talenten past. Het profiel Dienstverlening en Producten is niet aan één sector of werkveld gebonden.

Nieuwe onderwijsmethode

Volgens Van Beekveld & Terpstra moeten in het vernieuwde vmbo-onderwijssysteem lesuren, klasindeling en begeleiding meer in lijn zijn met het basisonderwijs. De lessen worden in vier blokken van 90 minuten gegeven. In ieder blok bepaalt de leerling zelf het lesrooster.

De klassen hebben 20 leerlingen. Drie klassen vormen samen een unit van 60 leerlingen. Deze 60 leerlingen krijgen les in een vaste ruimte. De ruimte is onderverdeeld in:

- Docenten-/spreekkamer
- Hoorcollegezaal
- Stilte-ruimte
- Werkruimte

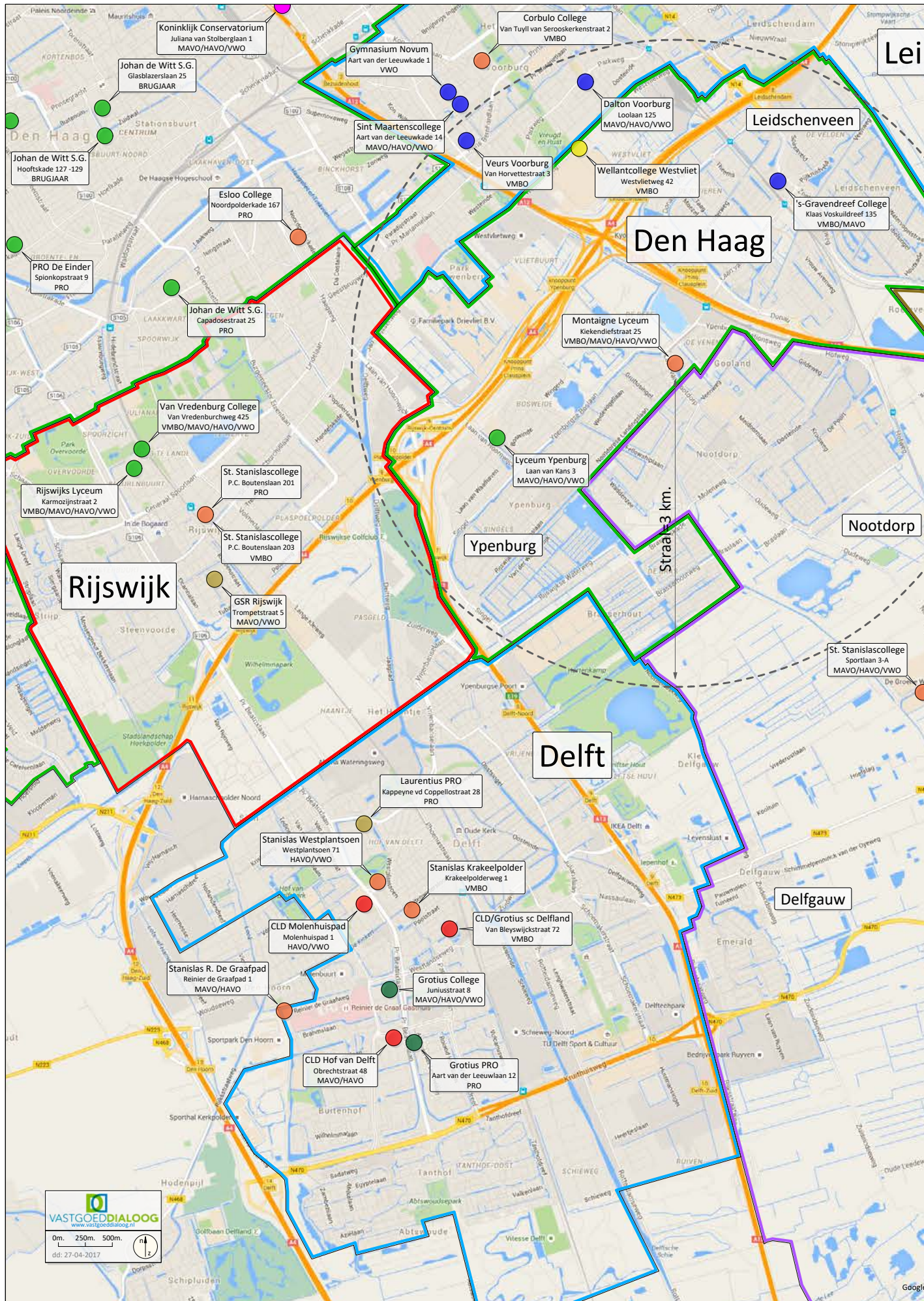
In de hoorcollegezaal wordt per vak een kort (10 minuten) hoorcollege gegeven. Leerlingen die extra aandacht nodig hebben, krijgen na afloop van het hoorcollege in kleinere groepjes een extra verdieping op de lesstof. In de stilte-ruimte maken leerlingen huiswerk en opdrachten. De werkruimte is voor praktijklessen.

Alle lessen worden verzorgd door een team van vaste docenten. Vaste docenten zorgen voor meer binding en vertrouwen bij de leerling om zich te ontwikkelen. De docenten zijn 40 uur per week aanwezig.

Overig

Volgens Van Beekveld & Terpstra zijn thuisnabijheid, kwaliteit van het onderwijs, een link met het bedrijfsleven en veiligheid op school bepalende factoren voor de schoolkeuze. Daarbij vinden vmbo-leerlingen en hun ouders thuisnabijheid van scholing belangrijker dan de kwaliteit van de school.





Leidschendam-Voorburg

Zoetermeer

Pijnacker-Nootdorp

Pijnacker

Lansingerland

Voorzieningen Voorgezet Onderwijs

Legenda

Schoolbesturen:

- Stichting Lucas Onderwijs
- Stichting Scholengr. Spinoza Leidschendam e.o.
- Stichting Voortgezet Onderwijs Haaglanden
- Stichting 'Het Rijlands Lyceum'
- Stichting Wellant
- Stichting Christelijk Onderwijs Delft e.o.
- St. voor Openbaar Voortgezet Onderwijs Delft
- Ver. Chr. Voortgezet Onderwijs te Rotterdam e.o.
- Wolfert van Borselen Scholengroep
- St. Stedelijk Voortgezet Onderw. Zoetermeer
- Stichting Unicoz Onderwijsgroep
- Overigen

Alfrink College
Werflaan 45
HAVO/VWO

SCZ Stedelijk College
Van Doornplantsoen 1
VMBO/MAVO

ONC Parkdreef
Parkdreef 282
MAVO/HAVO/VWO

Erasmuscollege
Van Doornplantsoen 31
MAVO/HAVO/VWO

ONC Clauslaan
Clauslaan 4
VMBO/MAVO

SCZ Het Atrium
Dr. J.W. Paltelaan 1
PRO

SCZ-Picasso Lyceum
Paletsingel 38C
MAVO/HAVO/VWO

Melanchthon De Blesewic
Hoekendseweg 7A
MAVO/HAVO/VWO

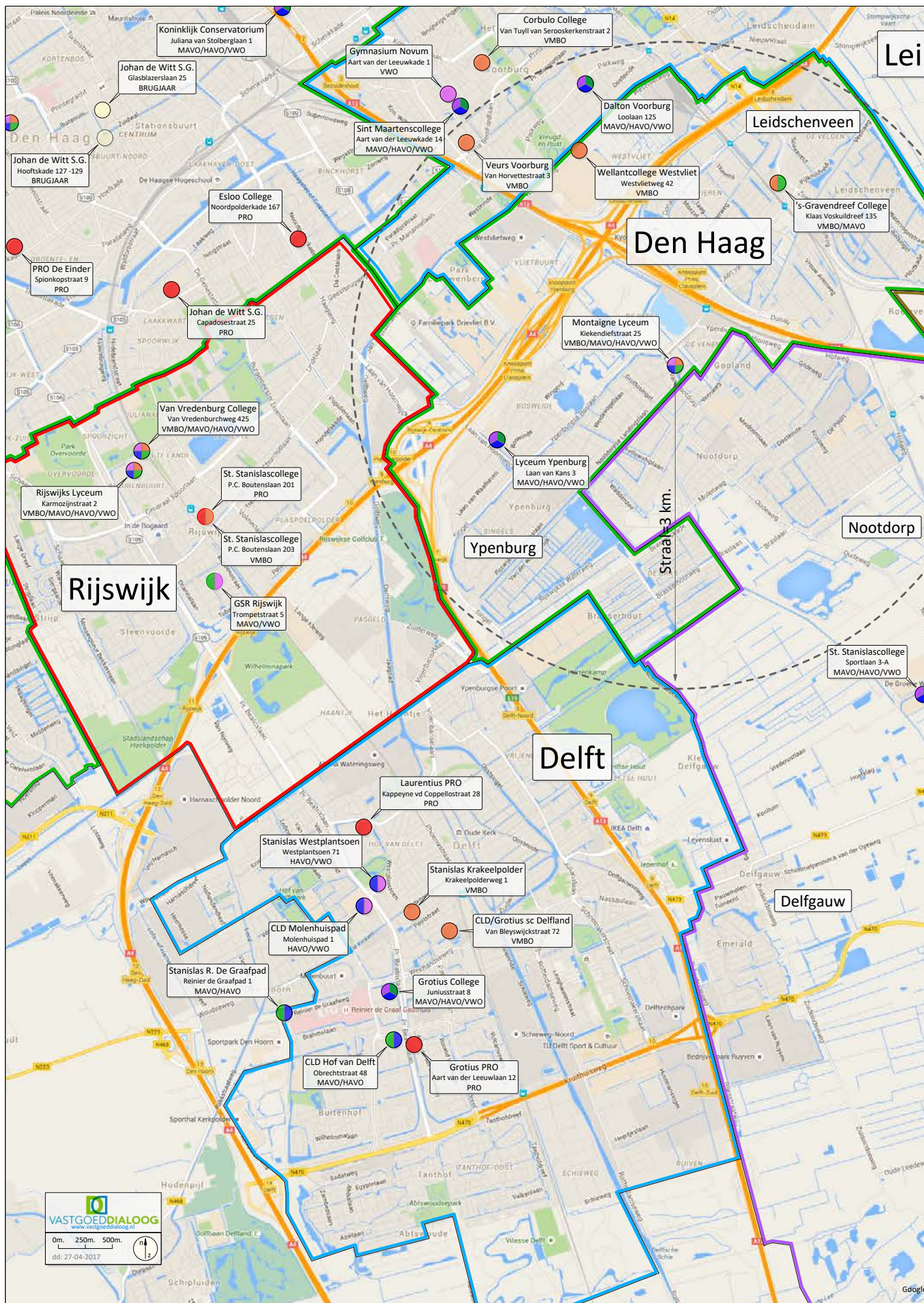
Melanchthon Business School
Wilgenlei 2B
VMBO/MAVO

Melanchthon Berkroden
Myra Wardsingel 50
VMBO

Melanchthon Bergschenhoek
De Zijde 3
HAVO/VWO

Wolfert Lyceum
De Zijde 5
HAVO/VWO

Wolfert MAVO
Boterdorpseweg 19
MAVO/HAVO



dschendam-Voorburg

Zoetermeer

Pijnacker-Nootdorp

Pijnacker

Lansingerland

Alfrink College
Werflaan 45
HAVO/VWO

SCZ Stedelijk College
Van Doornplantsoen 1
VMBO/MAVO

ONC Parkdreef
Parkdreef 282
MAVO/HAVO/VWO

Erasmuscollege
Van Doornplantsoen 31
MAVO/HAVO/VWO

ONC Clauslaan
Clauslaan 4
VMBO/MAVO

SCZ Het Atrium
Dr. J.W. Paltelaan 1
PRO

SCZ-Picasso Lyceum
Paletsingel 38C
MAVO/HAVO/VWO

Voorzieningen Voortgezet Onderwijs

Legenda

Onderwijsstructuur:

- Brugjaar
- PRO
- VMBO(-BB/-KB/-GL)
- MAVO (VMBO-TL)
- HAVO
- VWO
- Internationaal

Melanchthon De Blesewic
Hoekelindseweg 7A
MAVO/HAVO/VWO

Melanchthon Business School
Wilgenlei 2B
VMBO/MAVO

Melanchthon Berkroden
Myra Wardsingel 50
VMBO

Melanchthon Bergschenhoek
De Zijde 3
HAVO/VWO

Wolfert Lyceum
De Zijde 5
HAVO/VWO

Wolfert MAVO
Boterdorpseweg 19
MAVO/HAVO

3 VOORTGEZET ONDERWIJS IN PIJNACKER-NOOTDORP EN DE REGIO

Dit hoofdstuk beschrijft het vmbo-onderwijsaanbod in Pijnacker-Nootdorp. We gaan in op de leerlingenaantallen en de herkomst van de leerlingen van het Stanislas College Pijnacker. Daarnaast worden de vmbo-scholen in de regio in beeld gebracht. Tot slot wordt ingegaan op het RPO-Haaglanden.

3.1 Voortgezet Onderwijs in Pijnacker-Nootdorp

Schoolbesturen en onderwijsaanbod

Het Stanislas College Pijnacker is de enige school voor Voortgezet Onderwijs in de gemeente. De school is onderdeel van schoolbestuur Stichting Lucas Onderwijs. Het Stanislas College Pijnacker biedt de onderwijssoorten: vwo, havo en vmbo-TL (mavo).

Op het Stanislas College Pijnacker zitten 1.323 leerlingen. Hiervan volgen 342 leerlingen de mavo (vmbo-TL), 534 leerlingen de havo en 447 leerlingen het vwo (Zie figuur A).

Stanislas College Pijnacker	
Onderwijstype	Aantal leerlingen
vmbo-TL (1-2 jr)	137
vmbo-TL (3-4 jr)	205
havo (1-2 jr)	190
havo (2-5 jr)	344
vwo (1-2- jr)	121
vwo (2-6 jr)	326
Totaal	1323

Figuur A: Aantal leerlingen Stanislas College Pijnacker per onderwijstype in 2017 (bron: gemeente)

Stanislas College Pijnacker		
Plaatsnaam	Aantal leerlingen	%
Bergschenhoek	1	0%
Berkel en Rodenrijs	9	1%
Capelle a/d IJssel	1	0%
Delfgauw	224	17%
Delft	18	1%
Nootdorp	462	35%
Pijnacker	417	32%
Rijswijk	3	0%
's-Gravenhage	183	14%
Zoetermeer	5	0%
Totaal	1323	100%

Figuur B: Leerlingenstromen naar Stanislas College Pijnacker in 2017 (bron: DUO)

Stanislas College Pijnacker – herkomst leerlingen

Totaal 1.103 leerlingen (83%) op het Stanislas College Pijnacker komen uit de gemeente Pijnacker-Nootdorp (zie figuur B). De overige 220 leerlingen (17%) komen uit omliggende gemeenten. Van de leerlingen uit Den Haag is het overgrote deel (169 van de 183 leerlingen) afkomstig uit het stadsdeel Leidschenveen-Ypenburg.

3.2 Vmbo in de regio

In de omliggende gemeenten Berkel en Rodenrijs, Den Haag, Delft, Leidschendam-Voorburg, Rijswijk en Zoetermeer zijn de volgende scholen die vmbo aanbieden:

Berkel en Rodenrijs

Melanchthon Berkroden	vmbo-BB/KB/GL	(CVO-Rotterdam)
Melanchthon Business School	vmbo-BB/KB/GL	(CVO-Rotterdam)

Den Haag

Montaigne Lyceum	vmbo-KB, mavo, havo, vwo	(St. Lucas Onderwijs)
Wellantcollege Westvliet	vmbo-alle leerwegen	(St. Wellant)
's Gravendreef College	vmbo-KB/GL/TL en havo	(St. SG Spinoza)

Delft

Stanislas Krakeelpolder	vmbo-BB/KB/GL/TL	(St. Lucas Onderwijs)
SC Delfland:	vmbo-BB/KB	(CLD-Grotius)

Leidschendam-Voorburg

Corbulo College	vmbo-BB/KB/GL	(St. Lucas Onderwijs)
Veurs Voorburg	vmbo-BB/KB/GL	(St. SG Spinoza)
's Gravendreef College	vmbo-BB/KB	(St. SG Spinoza)

Rijswijk

Stanislas Rijswijk	vmbo-BB/KB/TL	(St. Lucas Onderwijs)
Van Vredenburg College	vmbo-BB/KB/GL	(SVOH)
GSR Rijswijk	vmbo-BB/KB/GL/TL/havo/vwo	(VGVO)

Zoetermeer

ONC Clauslaan	vmbo-BB/KB/mavo	(Unicoz onderwijsgroep)
SCZ Stedelijk College	vmbo-BB/KB/mavo	(SSVOZ)

3.3 RPO

Het Voortgezet Onderwijs in Pijnacker-Nootdorp maakt deel uit van RPO-Haaglanden. (zie kaart). De gemeente Pijnacker-Nootdorp grenst ook aan RPO-Zoetermeer-Lansingerland en RPO-Regio-Delft.



4 TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

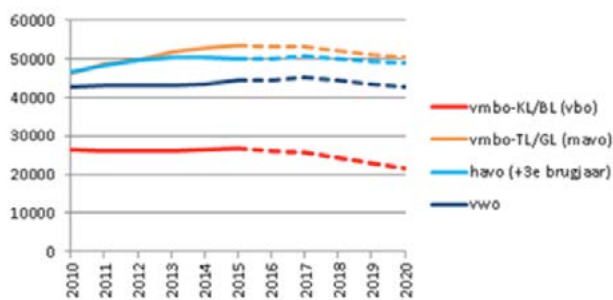
In dit hoofdstuk brengt de trends en ontwikkelingen in beeld die van belang zijn voor de nieuwe vmbo-school. We beschrijven de landelijke ontwikkeling van het aantal vmbo-leerlingen. Vervolgens berekenen we de leerlingenaantallen en leerlingenstromen van de gemeente Pijnacker-Nootdorp. Tot slot een opsomming / uiteenzetting van de ontwikkelingen in het vmbo-onderwijs.

4.1 Trends in leerlingenaantallen

Het potentieel aan leerlingen voor de nieuwe vmbo-school wordt bepaald door aantal leerlingen in Pijnacker-Nootdorp, het aandeel vmbo-leerlingen, mogelijk toestroom van leerlingen uit de regio. De trend in deze leerlingenaantallen bepaalt de of een voorziening ook op lange termijn bestaansrecht heeft. Dit potentieel onderzoeken we in deze paragraaf

Landelijke ontwikkeling aantal vmbo-leerlingen

CBS, DUO en OC&W verwachten landelijk een sterkere daling van het aantal vmbo-leerlingen dan binnen de rest van het voortgezet onderwijs (periode 2015-2030).² In de regio Haaglanden, waar Pijnacker-Nootdorp onderdeel van uit maakt, zal het aantal vmbo-leerlingen in deze periode stijgen. (Zie figuur C)



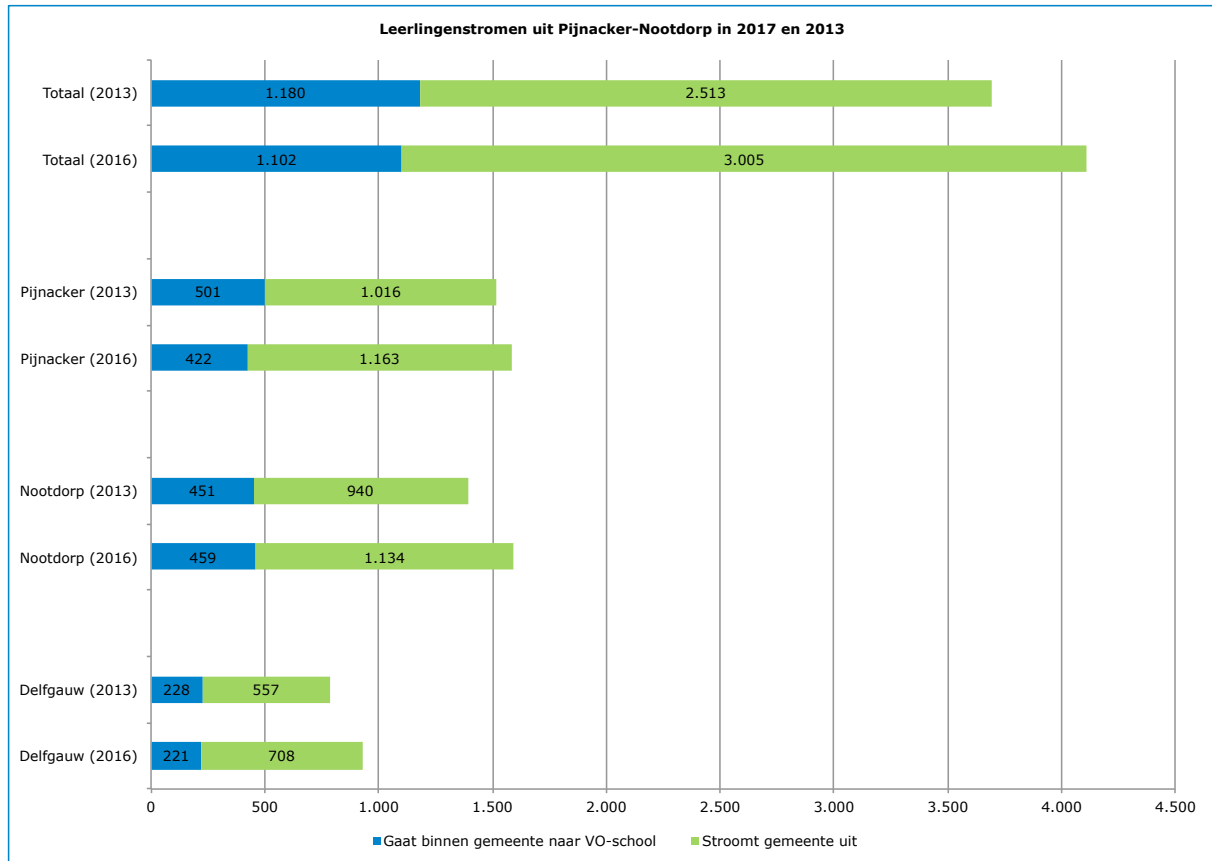
Figuur C: (Verwachte) ontwikkeling van het aantal leerlingen vmbo, havo en vwo in het derde leerjaar 2010-2020

² CBS, DUO, OC&W

Leerlingenstromen vanuit Pijnacker-Nootdorp

Het aantal VO-leerlingen in Pijnacker stijgt. Vergeleken met 2013 wonen er in 2017 totaal 414 meer VO-leerlingen in Pijnacker-Nootdorp.

Het aantal leerlingen uit Pijnacker-Nootdorp dat buiten de gemeente naar school gaat stijgt dan ook. In figuur D staat per kern weergegeven hoeveel leerlingen buiten de gemeente naar een VO-school gaan. Hierbij is een vergelijking gemaakt tussen de jaren 2017 en 2013 (het peiljaar van de BMC-rapportage).

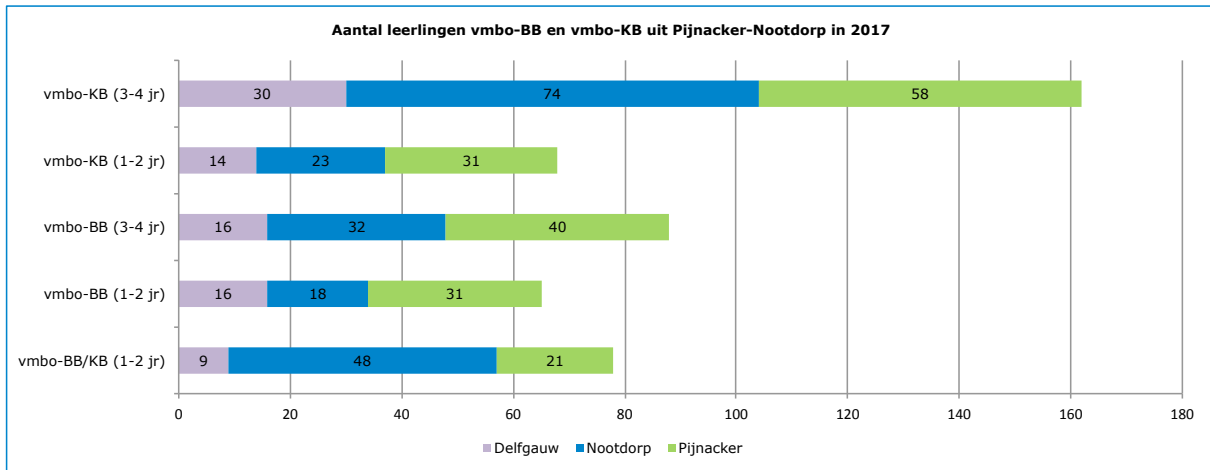


Figuur D: Leerlingenstromen uit Pijnacker-Nootdorp in 2013 en 2017 (bron: gemeente/DUO)

Leerlingenstromen vmbo-BB/KB vanuit Pijnacker-Nootdorp

In totaal zijn er 461 leerlingen uit Pijnacker-Nootdorp die een vmbo-BB en/of vmbo-KB-leerweg volgen. Al deze 461 leerlingen gaan buiten de gemeente naar school om dat deze leerweg niet in de gemeente Pijnacker-Nootdorp wordt aangeboden. Van deze 461 leerlingen komen 85 leerlingen uit de kern Delfgauw, 195 leerlingen uit de kern Nootdorp en 181 leerlingen uit de kern Pijnacker.

Figuur E laat het aantal leerlingen vmbo-BB/KB uit de kernen Delfgauw, Nootdorp en Pijnacker zien.



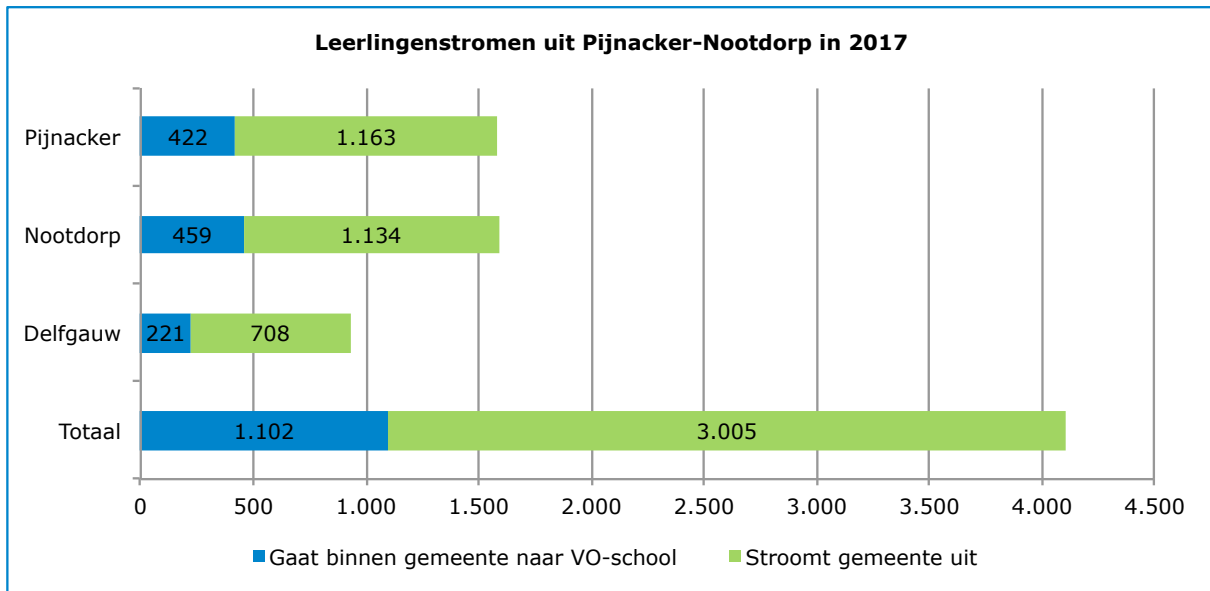
Figuur E: Aantal leerlingen vmbo-BB en vmbo-KB uit Pijnacker-Nootdorp in 2017 (bron: gemeente)

Schoolnaam	Plaatsnaam	Delfgauw	Nootdorp	Pijnacker	Totaal
Melanchthon Berkroden	Berkel en Rodenrijs	57	23	116	196
Wellantcollege Westvliet	's-Gravenhage	2	54	6	62
Stanislas Krakeelpolder	Delft	9	20	12	41
Grotius Col. sc Delfland	Delft	9	5	10	24
Veurs Voorburg	Voorburg		19		19
Corbulo College	Voorburg		17	1	18
SGM Dalton Vatel	's-Gravenhage		9	2	11
Montaigne Lyceum	's-Gravenhage		11		11
Wolfert MAVO	Bergschenhoek	2	1	7	10
's-Gravendreef College	's-Gravenhage		9		9
CLD sc Delfland	Delft	2	3	4	9
SCZ Stedelijk College	Zoetermeer		4	5	9
Diamant College	's-Gravenhage		7		7
College st. Paul	's-Gravenhage		5		5
Melanchthon Business School	Bleiswijk	1		4	5
ONC Clauslaan	Zoetermeer		1	3	4
Stanislas Rijswijk	Rijswijk		2	1	3
Driestar College	Gouda			3	3
Geref SGM Randstad	Rijswijk	1		1	2
Veurs College GCL	Leidschendam		2		2
Unie Noord-HVR	Rotterdam			2	2
Grafisch Lyceum R'dam	Rotterdam		1	1	2
Wartburg College	Rotterdam			1	1
Wellantcollege	Rotterdam	1			1
Wellantcollege	's-Gravenhage		1		1
Unie Noord-Carré College	Rotterdam			1	1
Lentiz	Maasland			1	1
Da Vinci College	Leiden		1		1
Wellantcollege Westvliet	's-Gravenhage	1			1
Totaal		85	195	181	461

Figuur F: Leerlingenstromen vmbo-BB en KB uit Pijnacker-Nootdorp in 2017 (bron: gemeente)

Figuur F laat de schoolkeuze zien van de 461 vmbo-BB/KB leerlingen die in Pijnacker-Nootdorp wonen. De meeste leerlingen uit de gemeente Pijnacker-Nootdorp volgen vmbo-BB/KB op Melanchthon Berkroden. Vooral leerlingen uit de kernen Pijnacker en Delfgauw gaan naar deze school. Bijna de helft van alle leerlingen op het Melanchthon Berkroden is afkomstig uit Pijnacker-Nootdorp. Leerlingen uit Nootdorp gaan vooral naar het Wellant College (54 leerlingen).

Op het Stanislas Krakeelpolder zitten 41 leerlingen vmbo-BB/KB uit Pijnacker-Nootdorp. Op het Montaigne Lyceum zitten 11 leerlingen vmbo-BB/KB uit Pijnacker-Nootdorp (Zie figuur F).



Figuur G: Leerlingenstromen uit Pijnacker-Nootdorp 2017

Leerlingenstromen vanuit Pijnacker-Nootdorp voor vmbo-TL, havo en vwo

Het Stanislas College Pijnacker biedt mavo (vmbo-TL), havo en vwo aan. Figuur H toont de leerlingenstromen van de bovenbouwleerlingen voor deze drie onderwijstypen vanuit de gemeente Pijnacker-Nootdorp.

Onderwijstype	Gaat binnen gemeente naar VO-school	Stroomt gemeente uit	Totaal	Percentage binnen gemeente	Percentage stroomt uit
vmbo-TL (1-4 jr)	272	231	503	54%	46%
havo (1-5 jr)	453	751	1.204	38%	62%
vwo (1-6 jr)	377	940	1.317	29%	71%
Totaal	1.102	1.922	3.024		

Figuur H: Leerlingenstromen bovenbouw Pijnacker-Nootdorp

Verhoudingsgewijs veel vwo-leerlingen gaan buiten de gemeente naar school, 29% van de leerlingen volgt lessen op het Stanislas College Pijnacker en 71% gaat naar VO-scholen buiten de gemeente.

Van de havoleerlingen gaat 62% buiten de gemeente naar school. Van vmbo-TL-leerlingen gaat slechts 46% van de leerlingen buiten de gemeente naar school. Dit komt overeen met het algemene beeld dat bij lagere opleidingsniveaus de thuisnabijheid van de school de belangrijkste voorwaarde is bij het kiezen van een school.

4.2 Ontwikkelingen vmbo-onderwijs

In deze paragraaf brengen we recente ontwikkelingen in beeld gerelateerd aan het vmbo-onderwijs. Deze ontwikkelingen dienen als voorbeeld voor de nieuwe vmbo-school in Pijnacker-Nootdorp.

- De ontwikkeling van het vmbo-onderwijs heeft ook de aandacht van het ministerie van OC&W. In een brief aan de Tweede Kamer van 20 februari 2017³ geeft het ministerie aan dat zij het beroepsonderwijs wil versterken. Binding met de regio en aansluiting met het vervolgonderwijs en arbeidsmarkt zijn daarbij de speerpunten.
- Sinds enkele jaren is er naast de beroepsgerichte profielen een breed oriënterend profiel; dienstverlening en producten. In dit profiel krijgen leerlingen de mogelijkheid hun keuze voor een sector of werkveld uit te stellen van 12-13 jaar naar 16-17-jarige leeftijd. In dit profiel kan de leerling zich breed oriënteren op arbeid en beroepen. Zelfkennis en loopbaancompetenties staan centraal waardoor de leerling zelf meer sturing kan geven aan de toekomstige loopbaan. Het profiel dienstverlening en producten is dan ook niet aan één sector of werkveld gebonden.
- In september 2015 is in Berkel en Rodenrijs het vmbo Melanchthon Berkroden geopend. Op deze nieuwe school wordt uitsluitend vmbo (BB, KB en GL) aangeboden. Melanchthon Berkroden biedt leerlingen vanaf de brugklas een programma met exclusiviteit.⁴ In dit traject leggen leerlingen zelf de nadruk op specifieke onderdelen. Iedere zes weken kunnen de leerlingen kiezen voor een nieuw plan. Zo oriënteren de leerlingen zich op hun talenten en beroepsmogelijkheden.



³ Brief 20 februari 2017, ministerie OC&W ref 1104186

⁴ Melanchthon.nl/berkroden/wereldplan

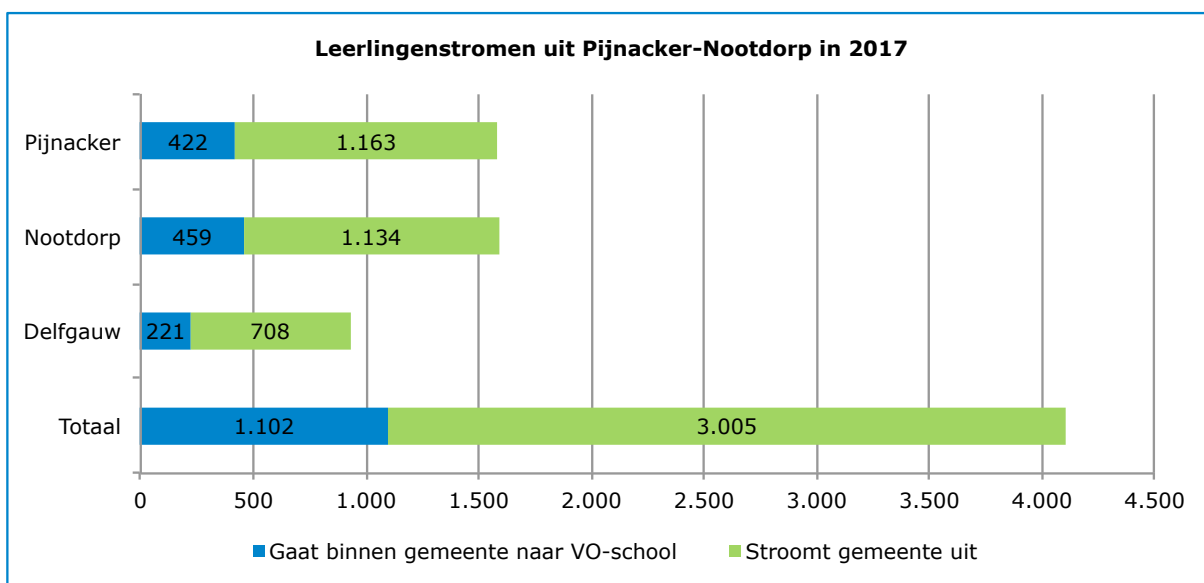
5 TOETSING POTENTIEEL LEERLINGENAANTAL

Dit hoofdstuk toetst het potentiële leerlingenaantal voor een nieuwe vmbo-school in Nootdorp. Deze toets is zowel kwantitatief (op basis van cijfers) als kwalitatief.

5.1 Toets kwantitatief

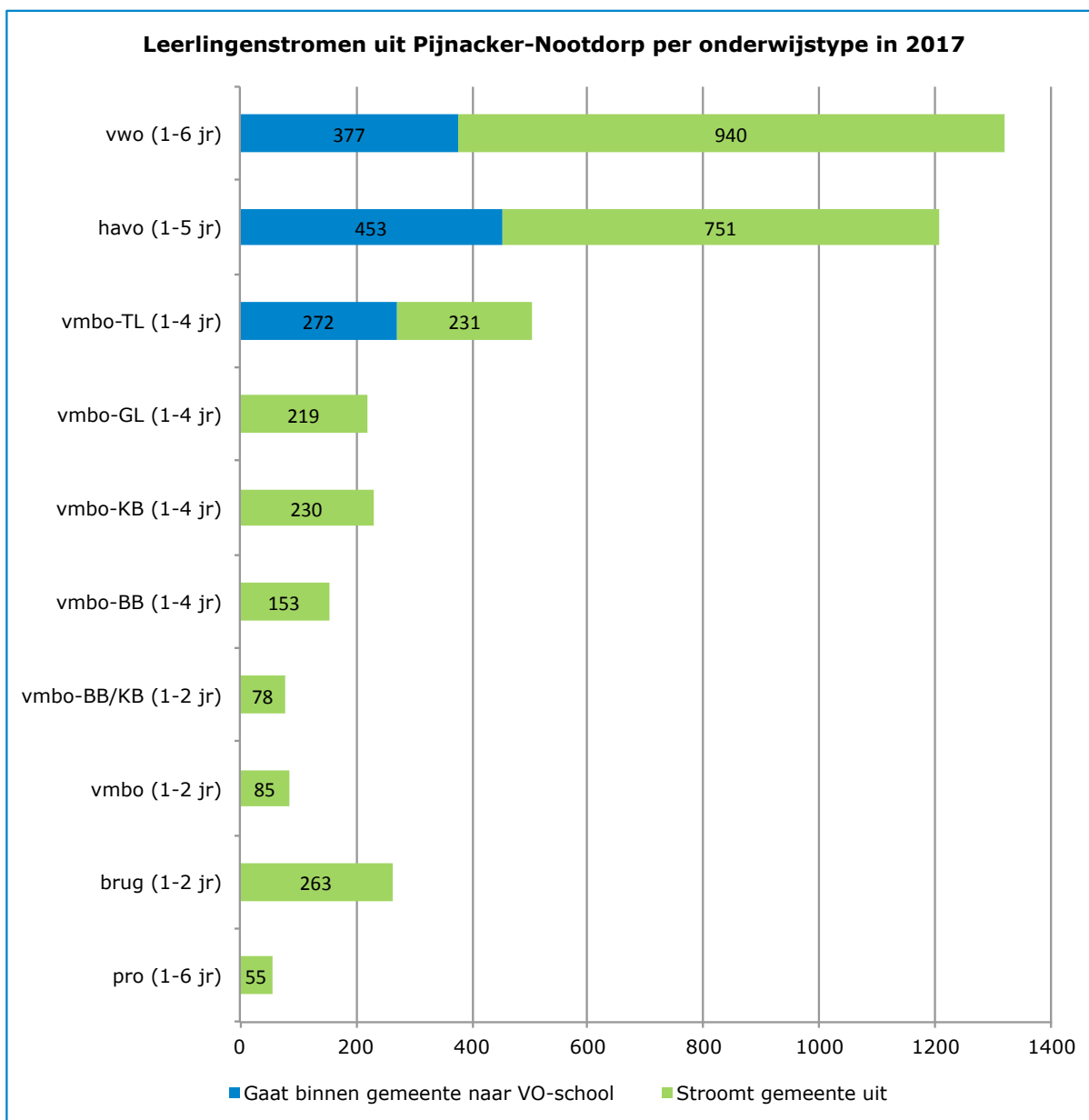
De raming van het potentiële aantal vmbo-BB/KB-leerlingen geschiedt in vier stappen.

1. De reeds aanwezige leerlingen van Stichting Lucas Onderwijs in de regio. Deze leerlingen zullen bij een verhuizing hun opleiding vervolgen op de nieuwe locatie. Het Montaigne Lyceum: 100 BB/KB-leerlingen en het Stanislas Krakeelpolderweg 85 leerlingen.
2. Leerlingen uit Pijnacker-Nootdorp.⁵ In Pijnacker-Nootdorp zijn 4.107 VO-leerlingen. Van deze 4.107 VO-leerlingen zijn 461 (11%) een vmbo BB/KB-leerling. Van deze 461 leerlingen volgen 52 leerlingen al een opleiding op het Stanislas Krakeelpolderweg en het Montaigne Lyceum. (Zie figuur I).



Figuur I: Leerlingenstromen uit Pijnacker-Nootdorp in 2017 (bron: gemeente)

⁵ Leerlingenadministratie gemeente Pijnacker-Nootdorp



Figuur J: Leerlingenstromen uit Pijnacker-Nootdorp per onderwijstype (bron: gemeente 2017)

Van de 4.107 VO-leerlingen is 461 (11%) een vmbo BB/KB-leerling. (Zie Figuur J). Van deze 461 leerlingen volgen 52 leerlingen al een opleiding op het Stanislas Krakeelpolderweg en Montaigne Lyceum (zie figuur E).

- Potentiële aanwas uit de regio. Vanuit de regio is er een potentiële aanwas van 17%. Dit komt overeen met 78 vmbo-leerlingen.

De 17% potentiële aanwas uit de regio is een inschatting op basis van de herkomst van leerlingen bij twee andere scholen: het Stanislas College Pijnacker en het Melanchthon Berkroden, een school met een gelijk aanbod als de nieuwe vmbo-school. Beide scholen bieden een referentiekader voor het te verwachten aantal leerlingen van buiten Pijnacker-Nootdorp. Van de belangstellingspercentages van beide scholen hebben we de laagste (17%) als uitgangspunt genomen voor de potentiële aanwas van de nieuwe vmbo-school vanuit de regio.

Per 1 oktober 2016 heeft het Stanislas College Pijnacker 1.323 leerlingen. Van deze 1.323 leerlingen zijn 220 leerlingen (17%) afkomstig van buiten de gemeente Pijnacker-Nootdorp.

Per 1 oktober 2016 heeft het Melanchthon Berkroden in Berkel & Rodenrijs 612 leerlingen. Van deze 612 leerlingen zijn 196 leerlingen (32%) afkomstig van buiten de gemeente Lansingerland (Zie figuur K).

4. Historische route. De nieuwe vmbo-school zal slechts een gedeelte van de 461 potentiële leerlingen uit Pijnacker-Nootdorp trekken. Een deel van de leerlingen zal naar VO-scholen buiten de gemeente blijven gaan. Dit omdat bijvoorbeeld ouders, of broers en zussen ook al naar deze scholen gingen. We noemen dat de 'historische route'.

Deze historische route zal slechts geleidelijk verdwijnen. Dit heeft voor een deel ook te maken met de ligging van de afzonderlijke kernen van Pijnacker-Nootdorp. Nootdorp is ingekapseld door het Haagse stadsdeel Leidschenveen-Ypenburg. Delfgauw grenst aan Delft, maar wel gescheiden door de A-13. Rondom de kern Pijnacker ligt veel open ruimte, maar ook tussen de drie kernen.

In beide scenario's gaan we er van uit dat de 52 leerlingen van het MONTAIGNE Lyceum en het Stanislas Krakeelpolderweg die wonen in Pijnacker-Nootdorp ook naar de nieuwe vmbo-school zullen gaan. Feitelijk is dus sprake van een hoger belangstellingspercentage dan 50% en 60%.

Scenario I

De toestroom vanuit Pijnacker-Nootdorp schatten we daarmee in op: $461-52 \times 50\% = 205$ leerlingen.

De toestroom vanuit de regio schatten we daarmee in op: $78 \times 50\% = 39$ leerlingen.

We schatten het potentiële leerlingenaantal voor de nieuwe vmbo-school in scenario I in op 429 leerlingen. Figuur K laat zien hoe we tot deze raming zijn gekomen.

Beschrijving	Potentieel aantal leerlingen	Toelichting
Vanuit Montaigne Lyceum	100	
Vanuit Stanislas Krakeelpolder	85	
Uit Pijnacker-Nootdorp x 50%	205	(= $461-52 \times 50\%$)
Uit regio	39	(= $78 \times 50\%$)
Totaal	429	

Figuur K: Scenario I, rekensom potentieel leerlingenaantal vmbo-school

Scenario II

De toestroom vanuit Pijnacker-Nootdorp schatten we daarmee in op: $461-52 \times 60\% = 245$ leerlingen.

De toestroom vanuit de regio schatten we daarmee in op: $78 \times 60\% = 47$ leerlingen.

Beschrijving	Potentieel aantal leerlingen	Toelichting
Vanuit Montaigne Lyceum	100	
Vanuit Stanislas Krakeelpolder	85	
Uit Pijnacker-Nootdorp x 50%	245	(= $461-52 \times 60\%$)
Uit regio	47	(= $78 \times 60\%$)
Totaal	477	

Figuur L: Scenario II, rekensom potentieel leerlingenaantal vmbo-school

In scenario II schatten we het potentiële leerlingenaantal voor de nieuwe vmbo-school daarmee in op 477 leerlingen. Figuur L laat zien hoe we tot deze raming zijn gekomen.

In potentie zijn er 429 leerlingen voor de nieuwe locatie. Het uitgangspunt is 500 leerlingen. Dit is minder dan het uitgangspunt. Echter zijn er twee factoren niet meegerekend:

- A. In de komende 10 jaar stijgt de basisgeneratie 12/13-jarigen in de gemeenten rondom Pijnacker-Nootdorp. De basisgeneratie 12/13-jarigen van Pijnacker-Nootdorp zelf neemt vanaf 2017 af (Zie figuur M).

Basisgeneratie 12/13-jarigen							
Gemeente	2017	2018	2019	2020	2021	2026	2032
Pijnacker-Nootdorp	1.465	1.458	1.448	1.401	1.352	1.313	1.324
Den Haag	9.808	9.765	9.888	10.119	10.171	10.313	10.071
Leidschenveen-Ypenburg	1.535	1.490	1.501	1.514	1.457	1.359	1.274
Delft	1.343	1.330	1.309	1.289	1.315	1.418	1.618
Lansingerland	1.508	1.494	1.531	1.581	1.610	1.661	1.576
Leidschendam-Voorburg	1.337	1.397	1.376	1.324	1.384	1.454	1.421
Rijswijk	748	737	775	769	809	877	980
Zoetermeer	2.473	2.491	2.531	2.470	2.574	2.509	2.753
Totaal	18.682	18.672	18.858	18.953	19.215	19.545	19.743

Figuur M: Prognose basisgeneratie 12/13-jarigen RPO-Haaglanden en regio (bron: Pronexus)

Opmerking: Jaar 2017 is gelijk aan teldatum 1-10-2016.

- B. Potentiële leerlingen uit nieuwbouwgebied Rijswijk-Buiten en 't Haantje zijn nog niet meegerekend. Hier zijn de exacte aantallen nog niet inzichtelijk, maar kan gezien de ligging ten opzichte van Nootdorp in potentie ook voor aanwas van nieuwe vmbo BB/KB-leerlingen zorgen.
- C. Potentiële leerlingen door de toekomstige bevolkingsgroei in de Metropoolregio Rotterdam Den Haag. Onderzoeksresultaat van Netwerk Zuidelijke Randstad leert dat tot 2030 de Metropoolregio Rotterdam Den Haag met ongeveer 230.000 woningen groeit. Dit kan in potentie ook voor aanwas van leerlingen zorgen.

5.2 Toets kwalitatief

Van Beekveld & Terpstra stelt voor om bij het nieuwe vmbo in Nootdorp een exclusief leerconcept in te voeren. De praktijk in de directe omgeving lijkt het succes van dit concept te bevestigen wanneer wordt gekeken naar Melanchthon Berkroden in Berkel & Rodenrijs. Sinds 2015 stijgt het leerlingaantal vmbo-BB/KB bij Melanchthon Berkroden en neemt het aantal leerlingen in deze doelgroep bij de omliggende scholen af. Opmerkelijk is dat de andere Melanchthon school in de regio ook stijgende leerlingaantallen heeft.

6 CONCLUSIES

Een belangstellingspercentage van 50% voor de nieuwe vmbo-school lijkt ons realistisch. Misschien dat op de lange termijn een belangstellingspercentage van 60% haalbaar is. We verwachten dat een leerlingenaantal van 429 leerlingen voor de nieuwe school in Nootdorp haalbaar is. Dit leerlingenaantal kan in de toekomst groeien door een toename van de basisgeneratie in de regio. De basisgeneratie in Pijnacker-Nootdorp daalt, maar omdat de basisgeneratie in de omgeving wel stijgt, zal de daling in Pijnacker-Nootdorp waarschijnlijk worden opgeheven.

Echter verwachten we in de toekomst dat relatief meer leerlingen voor de school in Nootdorp kiezen en het effect van de historische route minder wordt. Daarnaast zou het helpen als Stichting Lucas Onderwijs met collega VO-schoolbesturen, met name met Melanchthon Berkroden, tot afspraken kan komen over leerlingenaantallen.

Tot slot denken we dat het een goede zet is om met een vernieuwend onderwijsconcept te beginnen. De praktijk lijkt er op te wijzen dat een exclusief onderwijsconcept lonend is.



BIJLAGE

6

Basisgeneratie 12/18 jarigen								
Gemeente	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
Pijnacker-Nootdorp	5.292	5.420	5.497	5.512	5.509	5.563	5.514	
Den Haag	37.782	38.172	38.646	39.111	39.558	39.949	40.229	
Leidschenveen-Ypenburg	5.484	5.538	5.597	5.623	5.601	5.545	5.497	
Delft	6.653	6.641	6.556	6.479	6.416	6.419	6.396	
Lansingerland	5.649	5.710	5.745	5.905	6.034	6.090	6.173	
Leidschendam-Voorburg	5.163	5.221	5.268	5.313	5.327	5.359	5.415	
Rijswijk	2.878	2.938	3.023	3.055	3.135	3.189	3.217	
Zoetermeer	10.107	10.091	10.136	10.027	10.072	10.131	10.167	
Totaal	73.524	74.193	74.871	75.402	76.051	76.700	77.111	

Bronnen:

Pijnacker-Nootdorp: Pronexus: Rapport LP vmbo Pijnacker-Nootdorp mei 2017

Den Haag: Prognose VO Den Haag jan 2017

Leidschenveen-Ypenburg: Recente data Pronexus

Delft: Prognose VO Den Haag jan 2017

Lansingerland: Recente data Pronexus

Leidschendam-Voorburg: Recente data Pronexus

Rijswijk: Prognose VO Den Haag jan 2017

Zoetermeer: Prognose VO Den Haag jan 2017

7

Basisgeneratie 12/18 jarigen								
Gemeente	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
Pijnacker-Nootdorp	5.637	5.921	6.097	6.234	6.336	6.448	6.499	
Den Haag	37.782	38.172	38.646	39.111	39.558	39.949	40.229	
Leidschenveen-Ypenburg	5.484	5.538	5.598	5.624	5.601	5.546	5.498	
Delft	6.653	6.641	6.556	6.479	6.416	6.419	6.396	
Lansingerland	5.648	5.709	5.746	5.907	6.034	6.091	6.173	
Leidschendam-Voorburg	5.085	5.186	5.243	5.298	5.382	5.428	5.534	
Rijswijk	2.878	2.938	3.023	3.055	3.135	3.189	3.217	
Zoetermeer	10.107	10.091	10.136	10.027	10.072	10.131	10.167	
Totaal	73.790	74.658	75.447	76.111	76.933	77.655	78.215	

Bronnen:

Pijnacker-Nootdorp: Prognose VO Den Haag jan 2017

Den Haag: Prognose VO Den Haag jan 2017

Leidschenveen-Ypenburg: Prognose VO Den Haag jan 2017

Delft: Prognose VO Den Haag jan 2017

Lansingerland: Prognose VO Lansingerland jan 2017

Leidschendam-Voorburg: Prognose VO Den Haag jan 2017

Rijswijk: Prognose VO Den Haag jan 2017

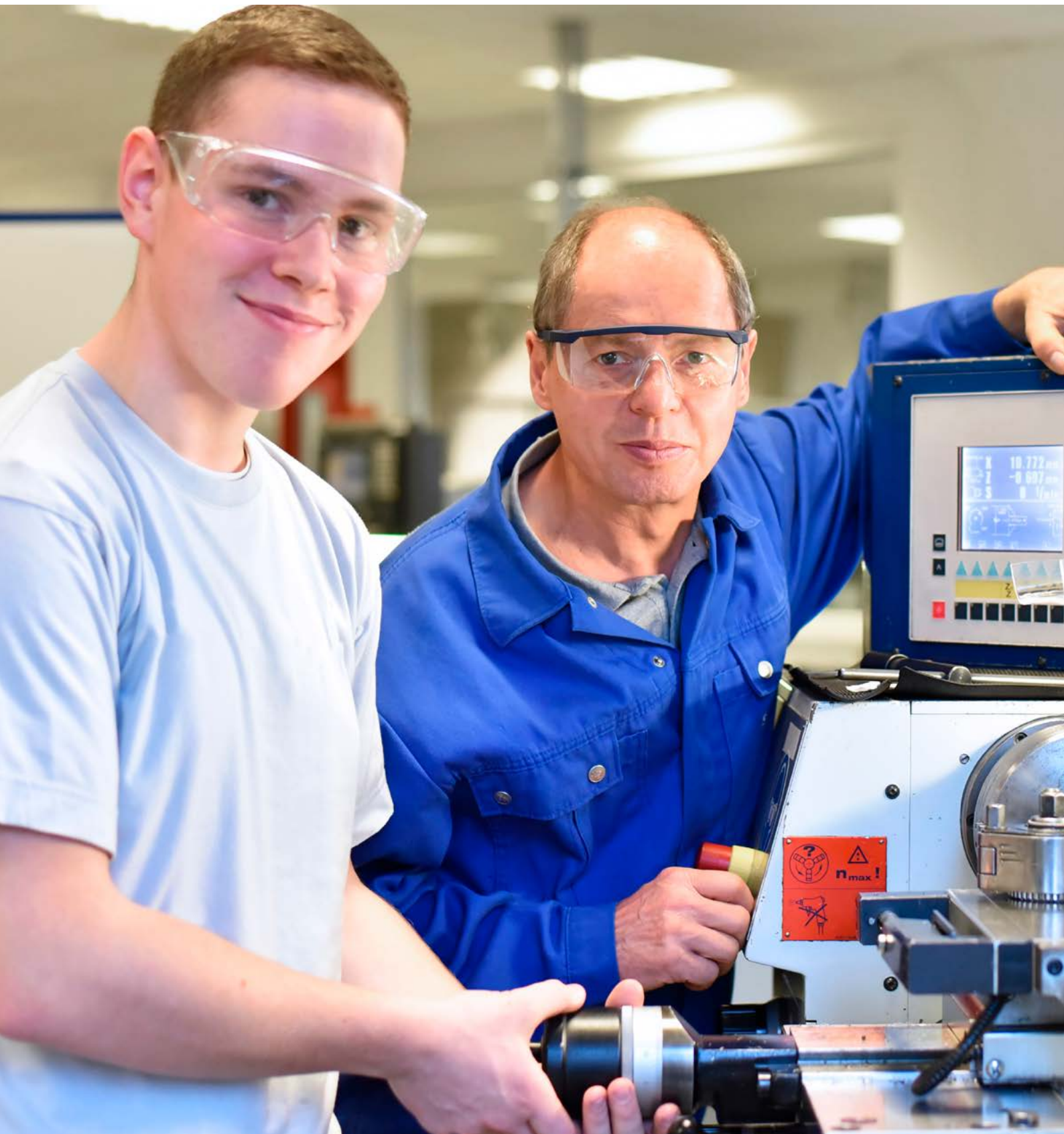
Zoetermeer: Prognose VO Den Haag jan 2017

⁶ Pronexus, april 2017

⁷ Primos, 2015

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
	5.424	5.342	5.234	5.178	5.092	4.990	4.970	4.978	4.973
	40.478	40.729	40.620	40.560	40.391	40.149	39.888	39.592	39.374
	5.455	5.410	5.315	5.241	5.170	5.098	5.030	4.966	4.928
	6.439	6.483	6.577	6.635	6.652	6.770	6.900	7.046	7.185
	6.281	6.369	6.412	6.406	6.327	6.297	6.223	6.161	6.116
	5.436	5.451	5.500	5.523	5.509	5.491	5.480	5.461	5.426
	3.301	3.343	3.405	3.472	3.577	3.591	3.559	3.575	3.654
	10.271	10.280	10.292	10.287	10.266	10.282	10.333	10.428	10.555
	77.630	77.997	78.040	78.061	77.814	77.570	77.353	77.241	77.283

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
	6.457	6.442	6.393	6.450	6.466	6.501	6.576	6.706	6.808
	40.478	40.729	40.620	40.560	40.391	40.149	39.888	39.592	39.374
	5.455	5.411	5.316	5.242	5.171	5.098	5.030	4.967	4.928
	6.439	6.483	6.577	6.635	6.652	6.770	6.900	7.046	7.185
	6.282	6.370	6.415	6.407	6.326	6.297	6.224	6.163	6.116
	5.575	5.613	5.675	5.632	5.577	5.561	5.529	5.451	5.392
	3.301	3.343	3.405	3.472	3.577	3.591	3.559	3.575	3.654
	10.271	10.280	10.292	10.287	10.266	10.282	10.333	10.428	10.555
	78.803	79.260	79.377	79.443	79.255	79.151	79.009	78.961	79.084





Samenstelling:

J. Chang, BSc

E. Vogelaar

Ir. O. Martens

Postbus 475 - 3000 AL Rotterdam

T 010 - 477 45 93

E info@vastgoeddialogo.nl

www.vastgoeddialogo.nl

adviseren • huisvesten • organiseren

